

HUSSERL V RODINNEJ KOREŠPONDENCII

SCHUHMANN, K. (vyd. v spolupráci so SCHUHMANNOVOU, E.): EDMUND HUSSERL. Briefwechsel. (Korešpondencia). Zv. IX: Familienbriefe (Rodinná korešpondencia) (Husserliana Dokumente III, 9). Dordrecht-Boston-Londýn, Kluwer Academic Publishers 1994, XIII + 556 s.

Tento zväzok venovaný rodinnej korešpondencii patrí k tým hrubším, keďže obsahuje aj korešpondenciu Husserlovcov s dôvernými priateľmi a mal by sa podľa úvodných slov vydavateľa aj nazývať "korešpondencia s rodinami a priateľmi". Ide o priateľov, s ktorými si Husserl tykal, na rozdiel od takého Heideggera, Igardena, Schelera a iných, a ktorých možno zahrnúť pod latinský výraz "familiares".

To je prípad prvého adresáta G. Albrechta, kolegu zo štúdií v Berlíne a stredoškolského profesora v Brne, v ktorom Husserl videl svoj celoživotný vzor. A keď sa Husserl dáva 26. apríla 1886 pokrstiť, krstným otcom nebude nikto iný než Albrecht a aj pokrstenec sa bude volať Gustav Albrecht, čím si možno vysvetliť aj skratku E. G. či E. G. A. pri Husserlovom mene na konci niektorých listov. Korešpondencia s Albrechtom a potom s jeho rodinou začína v r. 1893 a končí rokom Husserlovej smrti 1938. Väčšina listov tejto bohatej epištolarnej výmeny pochádza z pera Husserlovej ženy Malvíny či oboch. Uverejnený je však len jeden Albrechtov list Husserlovi z apríla 1938 pri príležitosti Husserlových 79-tych narodenín.

Ani H. von Arnim, korešpondencia s rodinou ktorého nasleduje, nebol Husserlovým príbuzným, poznali sa z Halle, kde boli obaja súkromnými docentmi - v r. 1893 sa stane riadnym profesorom klasickej filológie v Rostocku.

Rodinná korešpondencia vo vlastnom zmysle slova začína až s rodinou Flory Darkowej, Husserlovej sesternice. Dojemný je krátky posledný list, a to list Malvíny z apríla 1938, v ktorom informuje Floru o zhoršujúcom sa zdravotnom stave svojho Edmunda, ktorý však "svojou trpezlivosťou, dobrotou a vďačnosťou zmiernuje jej bolesť. Je to veľký človek".

Nasledujú po jednom listy M. Duba Husserlovi, Husserla K. Fleischerovi a brata Emila Husserlovi.

Korešpondencia s rodinou syna Gerharta patrí samozrejme medzi tie bohatšie, pričom prvý uverejnený list sa datuje až rokom 1916, v ktorom padol vo vojne mladší Husserlov syn Wolfgang. Zaujme napríklad Malvinin list z apríla 1933 synovi, ktorým reaguje na jeho správu o prepustení z profesúry na Univerzite v Kiele - mal vtedy 40 rokov. Tento dôsledok vtedy prijatého rasového zákona bol pre ňu o to nepochopiteľnejší, že Gerhart bojoval na frontoch 1. svetovej vojny a bol apolitický. Ako profesor však bude dostávať plat naďalej a keďže sa mu už nepodarí nájsť si iné riadne zamestnanie, emigruje v r. 1936 do USA.

Nasleduje korešpondencia s rodinou Husserlovho brata Heinricha, ktorý žil v Prostějove s rodičmi. Posledný uverejnený list je Husserlov, v ktorom svojmu bratovi oznamuje menovanie Gerharta za profesora na Univerzite v Kiele v r. 1926.

Ďalej je uverejnených 6 Husserlových listov svojej "milej Malvíne" či "milému srdcu" z ciest po frontoch I. svetovej vojny v súvislosti s poraneniami ich dvoch synov, z ktorých jeden (Wolfgang) svojmu poraneniu podľahne.

Jensenovci - P. Jensen bol od r. 1910 profesorom fyziológie v Göttingene - sú ďalší blízki rodinní priatelia Husserlovcov, s ktorými sa podelia aj o posledné chvíle Husserlovej choroby (ktorá začala zápalom pohrudnice) a smrti.

Ponechajúc bokom 9 anonymných listov, uverejnených ako dodatok, zväzok uzatvára najbohatšia korešpondencia, a to s rodinou dcéry Elizabethy, z ktorej sa neskôr stane pani H. Rosenbergová. Aj tu prevládajú Malvínine listy dcére. Podľa obsahu posledných listov, najmä počnúc augustom 1937, možno dosť podrobne sledovať, ako na Husserlovu rodinu čím ďalej tým viac dolieha jeho choroba a napokon aj smrť 27. apríla 1938 (akoby symbolicky na Veľký piatok), pričom posledný uverejnený Malvínin list je napísaný štyri dni predtým.

Jozef Sivák

Mgr. Jozef Sivák, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
SR

"POZNÁTE ICH PO OVOCÍ"

Ruskaja filosofija vo vtoroj polovine XX veka (Ruská filozofia v druhej polovici 20. storočia). Časť 3. Moskva, INION RAN 2001, 168 s.

Tretia časť zborníka (o dvoch predchádzajúcich som písala v prvom tohtoročnom čísle FILOZOFIE) završuje relevantné úsilie filozofického oddelenia Inštitútu vedeckých informácií pre spoločenské vedy pri Ruskej akadémii vied výberovo zmapovať najpodnetnejšie myšlienkové iniciatívy v ruskej (a sovietskej) filozofii druhej polovice 20. storočia. Zostavovateľka publikácie a autorka troch príspevkov I. S. Andrejevová vychádza z neodškriepiteľnej skutočnosti, že súčasná ruská filozofia - na rozdiel od západnej soviétológie - výrazne zaostáva tak za kritickou analýzou princípov, na ktorých sa zakladala celá sovietska filozofia a z ktorých vyrástol dogmatizmus, ako aj za pozitívnym zhodnotením preukázateľného pozitívneho obsahu, ktorý v nej bol takisto nepochybne prítomný. V predslove Andrejevová explicitne upozorňuje na vnútornú protirečivosť sovietskej filozofie, ktorá sa manifestovala: 1. buď v úniku do nezdogmatizovaných odvetví filozofie, alebo v propagácii ideologizovaného dialektického a historického materializmu; 2. buď v lojalite voči ideológii, alebo v tajnej či zjavnej slobodomyselnosti. V dôsledku toho vnútri marxisticko-leninskej filozofie klíčili semená sebaďestrukcie. V druhej polovici 20. storočia bolo evidentné, že sa viacerí významní ruskí myslitelia systematicky usilovali o rozpracovanie kľúčových filozofických problémov s cieľom priblížiť sa k dosiahnutej svetovej úrovni. Autorka apeluje